

**“АГРАР СОҲА ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИНИ ОШИРИШ, КЎП ТАРМОҚЛИ
ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИНИ ТАШКИЛ ҚИЛИШ, УЛАРГА ХИЗМАТ
КЎРСАТУВЧИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА БОЗОР ИНФРАТУЗИЛМАСИНИ
РИВОЖЛАНТИРИШ: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР”**

мавзусидаги хорижий мутахассислар иштирокида Республика илмий-амалий
анжумани материаллари тўплами

27 апрель 2019 йил

Сборник материалов республиканской научно-практической конференции с
участием зарубежных специалистов на тему

**“ПОВЫШЕНИЕ ЭКСПОРТНОГО ПОТЕНЦИАЛА АГРАРНОЙ ОТРАСЛИ,
СОЗДАНИЕ МНОГОПРОФИЛЬНЫХ ФЕРМЕРСКИХ ХОЗЯЙСТВ,
РАЗВИТИЕ ОБСЛУЖИВАЮЩЕЙ ИХ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ И
РЫНОЧНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ”.**

27 апреля 2019 года

Collection of materials of the Republican scientific-practical conference with the
participation of foreign experts on the topic

**“INCREASING THE EXPORT POTENTIAL OF THE AGRARIAN SECTOR,
CREATION OF DIVERSIFIED FARMS, SUPPORTS THE DEVELOPMENT OF
THEIR PRODUCTION AND MARKET INFRASTRUCTURE: PROBLEMS
AND SOLUTIONS”.**

27 April 2019

Аграр соҳа экспорт салоҳиятини ошириш, кўп тармоқли фермер хўжаликларини ташкил этиш, уларга ҳизмат қўрсатувчи ишлаб чиқариш ва бозор инфратузилмасини ривожлантириш: муаммо ва ечимлар: республика миқиёсидаги илмий-амалий анжуман материаллари. 2-қисм. Тошкент: Инновацион ривожланиш нашриёт-матбаа уйи, 2019 йил 378 – бет.

Тақризчилар:

профессор Э.Н.Набиев
доцент Ш.Қаршиев

Тўпламда мамлакатимиз иқтисодиётида олиб борилаётган иқтисодий ислоҳотлар шароитида аграр соҳа экспорт салоҳиятини ошириш, қишлоқ хўжалиги бозор субъектлари фаолиятининг меъёрий-хуқукий ва ташкилий-иқтисодий асосларини такомиллаштириш, кўп тармоқли фермер хўжаликларида бухгалтерия ҳисоби, ҳисбот, молиялаштириш ва таҳлил тизимини ривожлантириш, фаолиятни диверсификациялаш, фермер хўжаликларига ҳизмат қўрсатувчи ишлаб чиқариш ва бозор инфратузилмасини ривожлантириш ҳамда ахборот таъминотини замонавийлаштиришнинг долзарб масалалари, дехқончилик маданиятини шакллантириш, мева-сабзавот етиштириш, сақлаш ва қайта ишлаш, селекция, наслчилик, ветеринария ва агрокимё ҳизмати қўрсатишнинг назарий ва амалий муаммолари ва уларнинг ечимлари кенг баён қилинган. Маъруза тезислари тўпламидан профессор-ўқитувчилар, илмий изланувчи ходимлар, амалиётчилар ва талабалар илмий-тадқиқот ва ўқув жараёнларида кенг фойдаланишлари мумкин.

Таҳрир ҳайъати: академик Сулаймонов Б.А., и.ф.д. Юсупов Э.Д., доцент Сиддиқов З.Т., доцент Мардиев Н., и.ф.н. Кушаров З.К., катта ўқитувчи Исломов Ф.Р., ассистентлар Облокулов А.О. ва Эргашев F.Б.

Мазкур тўпламга киритилган маъруза тезисларининг мавзуси, ундаги статистик маълумотлар ва меъёрий хужжатларнинг тўғрилиги ҳамда танқидий фикр-мулоҳазалари, келтирилган тақлифларга муаллифларнинг ўзлари масъулдор.

БОШОҚЛИ ДОН ЕТИШТИРИШ ҲАЖМИНИ ОШИРИШНИНГ АЙРИМ МУАММОЛАРИ

Хакимов Р., ТИҚХММИ доцент.
Хакимова Д. Р., ТДИУ Магистратура талабаси

Бошоқли дон (буғдой) етиштириш мамлакат озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш ва мустаҳкамлашнинг энг муҳим асосларидан бири ҳисобланади. Шу сабабли бошоқли дон етиштириш ҳажмини ошириш, унинг сифатини яхшилаш масаласи мамлакат аграр сиёсатининг стратегик вазифаларидан саналади.

Ўзбекистон Республикасининг табиий-иқлим шароити бошоқли дон етиштириш учун зарур барча қулайликларга эга. Мустақилликнинг дастлабки даврларидан мамлакатимизда дон, шу жумладан бошоқли дон ишлаб чиқаришни ривожлантиришга алоҳида эътибор берилди. Қишлоқ ҳўжалиги тармоғида амалга оширилган туб иқтисодий ислоҳотлар натижасида Республикада бошоқли дон етиштириш учун зарур инфратузилма, илмий салоҳият ва катта амалий тажриба шаклланган. Бунинг натижасида мамлакатда бошоқли дон ишлаб чиқариш ҳажми кескин ўсади.

1-жадвал

Ўзбекистон Республикаси қишлоқ ҳўжалигида дон етиштириш кўрсаткичлари

Кўрсаткичлар	1995	2000	2010	2015	2016	2017
Донли экинлар майдони, минг га	1656,5	1614,0	1679,4	1671,1	1689,4	1655,6
Ҳосилдорлик, ц/га	19,4	27,0	43,6	45,3	45,0	39,7
Ялпи дон, минг тонна	3215,3	3929,4	7404,1	8173,5	8261,3	7288,5
Буғдой майдони, минг га	1167,6	1308,1	1450,3	1445,9	1446,1	1411,1
Буғдой ҳосилдорлиги, ц/га	20,1	27,0	45,9	48,2	47,9	42,2
Ялпи буғдой, минг тонна	2346,9	3532,0	6657,3	6964,7	6934,9	6079,2

Жалвал маълумотларидан кўриниб турибдики ўрганилаётган даврда дон ишлаб чиқариш ҳажми 2,3 марта, буғдой етиштириш салкам 2,6 баробарга ошган. Шу даврда донли экинлар майдони 9 минг гектарга қисқарган, буғдой экини майдони 243,5 минг гектарга, яъни 20,8 фоизга ўсан. Маълумотлардан кўриниб турибдики дон, шу жумладан буғдой етиштириш ҳажми асосан интенсив омил, яъни ҳосилдорликни ошиши эвазига юз берган. Бу жуда муҳим ижобий ҳолат ҳисобланади. Ўзбекистон Республикасининг деярли барча худудларида гектаридан 65-70 центнердан ортиқ буғдой етиштираётган фермер ҳўжаликлари кўплаб учрайди. Дондан юқори ҳосил олган фермер ва дехкон ҳўжаликларининг кўрсаткичлари мамлакатда ҳосилдорликни ошириш эвазига буғдой етиштириш ҳажмини оширишнинг улкан захиралари мавжуд эканлигини далили ҳисобланади.

2017 йилнинг 9 декабрида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Қишлоқ ҳўжалиги ходимлари қунига бағишлиланган тантанали маросимда "... Ғаллачилик бўйича эришган ютуқларимизда Беруний, Олтинкўл, Қўрғонтепа, Дўстлик, Ромитан, Пешку, Шахрисабз, Норин, Иштиҳон, Пискент, Олтиариқ, Учқўприк, Кува туманлари фермерлари ўрнак ва наъмуна бўлдилар.

Энг асосийси, бу йил етиштирилган ғалланинг 5 миллион 200 минг тоннадан ортиғи фермер ва дәхқон хўжаликлари ҳамда аҳоли ихтиёрида қолдирилди. Буларнинг барчаси дәхқонларимизнинг омборлари донга, рўзғорлари кут-баракага тўлиб бораётгани, улар ўз меҳнатидан катта манфаат кўраётгани, халқимиз ибораси билан айтганда, том маънода уларнинг косаси оқараётганинг амалий далили, десак, айни ҳакиқатни айтган бўламиз.”-дея таъкидлади.⁴

2016 йилдан мамлакатимизда буғдой етиштириш учун ажратиладиган ер майдонларини қисқартириш юзасидан амалий ишлар олиб борилмоқда. Бизнинг фикримизча бу жуда пухта ўйланган ва тўғри сиёсатиб. Чунки Ўзбекистон Республикаси ер майдонлари табиий ҳолда турли тузларга бой ҳисобланади. Маданий қишлоқ хўжалиги фаолияти натижасида тупроқнинг шўрланиш жараёни ва даражаси тезлашиб кетмоқда. Бу жуда салбий жараён бўлиб, иқтисодиётга катта зарап келтиради. Маълумки, қишлоқ хўжалиги экинларидан юқори ҳосил олишда тупроқнинг шўрланиш даражаси муҳим рол ўйнайди. Шўрланиш даражаси юқори бўлган майдонлардан олинадиган ҳосил нисбатан паст ва аксинча барча агротехник тадбирлар бир хилда амалга оширилганда шўрланмаган майдонлардан юқори ҳосил олиш мумкинлиги қатор агарар иқтисодчи олимлар ва амалиётчилар томонидан исбот этилган.

Буғдой ҳосилдорлиги уни экиш муддатларига ҳам бевосита боғлиқ эканлиги қатор тадқиқотлар натижасида исбот қилинган. Хусусан, кузги буғдойнинг ҳосилдорлиги барча агротехник тадбирлар бир хилда амалга оширилган ҳолда баҳорги экилган буғдой ҳосилдорлигидан 20-30 фоизга юқори бўлиши аниқланган. Демак, буғдойни шўрланмаган тупроқка ва кузда экиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикасида 2019 йилда 1 миллион 92 минг гектар суғориладиган майдонга буғдой экиш режалаштирилди. Бизнинг фикримизга кўра 2020 ва ундан кейинги йиларда йилига 0,9 миллион гектар суғориладиган ерга буғдой экиш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз. Бу таклифимиз қўйидагилар билан изоҳланади. Аввало, мамлакат ахолисини нон ва нон маҳсулотларига бўлган талабини тўлиқ ва кафолатли қондириш учун 5,0 миллион тоннага яқин буғдой бўлиши талаб қилинади. Шу билан биргаликда келгуси йил учун уруғликка 240-260 минг тонна буғдой бўлиши лозим. Яъни озик-овқат ва уруғлик учун талаб қилинадиган жами минимал буғдой миқдори 5,0-5,3 миллион тоннани ташкил этади. Агарда биз ҳар бир гектардан 65 центнердан ҳосил олган тақдирда ҳам 0,9 миллион гектардан 5 850 минг тонна буғдой олиш имкониятига эга бўламиз. Албатта буғдой фақатгина инсон учун зарур маҳсулот бўлмасдан чорвачиликни айниқса, паррандачилик ва балиқчиликни асосий озука базаси ҳам ҳисобланади. Шўрланмаган майдонларга буғдойни жойлаштириш, ишлаб чиқаришга серҳосил, сувсизликка, касалликларга чидамли, тезпишар навларни жорий этиш ҳамда буғдой навига қараб агротехнологияларни талаб даражасида ўз вақтида бажариш унинг ҳосилдорлигини суғориладиган ерларда 80 центнердан ошириш имкониятини яратади ва илмий тадқиқотларга кўра бу ҳам чегара эмас. Буғдойдан бўшаган майдонларга юқори даромад берадиган экспортбоп маҳсулотларни жойлаштириш чорва учун емни импорт қилиш имкониятимизни оширади деб ҳисоблаймиз. Балки келажакда фан-техника тараққиёти натижасида чорвачилик тармоғининг ем-хашак базасини ўзимизнинг ички имкониятлар ҳисобига қондириш мумкин бўлар. Аммо ҳозирги реал шароитда чорва учун озуқанинг салмоқли бир

⁴<https://president.uz/uz/lists/view/1331>

қисмини импорт ҳисобига таъминлаш амалга оширилмоқда. Ушбу масалага эътибор қаратиб 2018 йилнинг 28 декабряда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Олий Мажлисга Мурожаатномасида “...Бугунги кунда фермер хўжаликларининг йиллик чорва озуқасига бўлган эҳтиёжининг фақат 35 фоизи маҳаллий имкониятлар ҳисобидан қопланмоқда.”⁵ – деб таъкидлади.

Ўзбекистон Республикасида йилига салкам 200,0 минг гектар майдонларга лалмикор буғдой экилади. Лалмикор майдонларнинг ҳар бир гектаридан ўртacha 10-14 центнердан ҳосил олиш имкинияти мавжуд. Айрим ёғингарчиликлар кўп бўлган йилларда лалмикор буғдойнинг ҳосилдорлиги 16-18 центнерга этиши амалиётда кўп марта исботини топган. Лалмикор буғдой этиштириш ҳам мамлакатнинг озиқ-овқат хавфсизлигига ижобий таъсир кўрсатадиган муҳим омил ҳисобланади. Шу сабабли бу борадаги ишларни илмий асосга қўйиш, янги навларни яратиш, табиий оғатлардан суғурталаш тизимини, тежамкор теҳнологияларни ишлаб чиқаришга жорий этиш чора-тадбирларни янада такомиллаштириш мақсадга мувофиқ.

Буғдой этиштириш ҳажмига фермер ва дехқон хўжаликларининг моддий манфаатдорлиги ҳам жиддий таъсир кўрсатади. Шу сабабли бу масалага мамлакатимиз раҳбарияти томонидан жиддий эътибор бериб келинмоқда. Хусусан, 2018 йилнинг 27 ноябрида қабул килинган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Бошоқли дон этиштиришни янада рағбатлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 959-сонли қарори билан тармоқда ишлаб чиқаришни рағбатлантириш ва молиялаштиришни такомиллаштириш бўйича қатор чора-тадбирлар белгиланди. Жумладан, сугориладиган ерларнинг ҳар гектаридан 40 центнердан кам ҳосил олиш “ерга нисбатан хиёнат” деб баҳолананиб, ер ижара шартномаси бекор қилинишигача чоралар кўриш белгиланиб қўйилди. 2019 йил ҳосили бўйича агарда ҳосилдорлик 30 центнердан паст бўлса ягона ер солиғига 2, 30-40 центнергача бўлса 1,5 баробар кўпайтирувчи коэффициентлар кўлланилади. Бу фермер хўжаликлари фаолиятининг иқтисодий натижавий кўрсаткичларига салбий таъсир қўрсатади. Шу билан биргаликда 2019 йил ҳосили учун белгиланган харид нархлари ҳам ҳосилдорлик кўрсаткичига боғланиб қўйилди. Унга кўра буғдой ҳосилдорлиги ҳар гектаридан 41 центнердан 50 центнергача бўлганда 10 фоиз, 51 центнердан 60 центнергача бўлганда 20 фоиз ва 61 центнердан ортиқ бўлганда 25 фоиз давлат харид нархига устама тўланади. Бу механизм буғдой этиштирувчи фермер хўжаликларни буғдой этиштириш ҳажмини ошириш, айниқса унинг ҳосилдорлигини юқори бўлишини таъминлашлари учун жуда қучли рағбат бўлиб хизмат қиласиди. Бундан ташқари ҳосил 30 центнердан кам бўлганда давлат харид нархларига 25, 31 центнердан 40 центнергача бўлганда 15 фоиз чегирма билан ҳақ тўланиши белгилаб қўйилди.

Бошоқли дон этиштириш ҳажми ва унинг самарадорлиги кўп жихатдан соҳага хизмат кўрсатувчи инфратузилманинг ривожланганлик ҳолатига ҳамда тармоқни юқори навли уруғлик, ёқилғи-мойлаш материаллари, унумли техникалар, электр энергияси, менерал ўғитлар, ўсимликларни кимёвий ҳимоя қилиш воситалари билан таъминлаштизимининг самарали фаолияти билан ҳам боғлик. Бизнинг фикрмизча дончиликни ривожлантиришнинг истиқболи тормоқни кластер услида ривожлантириш ҳисобланади. Яъни буғдойни этиштирувчи, уни тайёрловчи, қайта ишловчи ва ундан тайёр истеъмол товарлари ишлаб чиқарувчи ҳамда шу тармоқларга хизмат кўрсатувчи инфратузилма соҳалари бир бутун тизим сифатида фаолият

⁵Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Олий Мажлисга Мурожаатномаси.
<https://president.uz/uz/lists/view/2228>

юритишини таъминлаш мақсадга мувофик. Бу эса дончилик кластерларини ташкил этиш орқали амалга ошади.

Юртимизда дон, жумладан буғдой етиштириш ҳажмини ва унинг самарадорлигини ошириш мухим хаётий зарурат ҳисобланади. Шу сабабли бошоқли дон етиштиришни рағбатлантириш чора-тадбирлари кенг қўланилмоқда. Жумладан, серхосил, сувсизликка чидамли, тезпишар навлар ишлаб чиқаришга жорий этилмоқда, бошоқли дон етиштирувчи фермер хўжаликларини дон ҳосилдорлигига қараб рағбатлантириш тизими такомиллаштирилмоқда, фермер хўжаликлари билан менерал ўғит, техника, ёқилғи, электр энергияси етказиб берувчи ташкилот ўртасидаги иқтисодий муносабатлар такомиллаштирилмоқда ва х.з. Бошоқли дон етиштиришни ривожлантиришнинг энг мақбул йўналиши уни кластер усулида ривожлантиришdir. Кластер усулида бошоқли дон етиштиришни йўлга қўйиш кўплаб иқтисодий масалаларни ечимини топишга хизмат қиласди. Чунки дончилик кластерида буғдойни етиштирувчи, тайёрловчи, қайта ишловчи ва ундан тайёр маҳсулот ишлаб чиқарувчи соҳалар манфаати уйғунлашади.

МЕВА-САБЗАВОТЧИЛИК ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИДА ХАРАЖАТЛАРНИ КАМАЙТИРИШ ЙЎЛЛАРИ

Менгликулов Б.Ю. – ТДАУ доценти, и.ф.н.

Қишлоқ хўжалиги хусусан, мева-сабзавотчилик тармоғи озиқ-овқат ҳавфсизлигини таъминлашда мухим аҳамият касб этади. Шу боисдан, сўнгти йилларда Ўзбекистон Республикаси Президенти ва хукумати томонидан мазкур тармоқни янада ривожлантиришга қаратилган бир қатор фармон ва қарорлар қабул қилинди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Мева-сабзавотчилик соҳасида қишлоқ хўжалиги кооперациясини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори [1] соҳани ривожлантиришга қаратилган сўнгти қабул қилинган қарорлардан бири ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев ўз маърузаларида: «Биринчи – ислоҳотларнинг қай даражада самара берадиганини қўрсатадиган мақсадли дастурларни амалга ошириш натижадорлиги. Булар қаторида саноат ва бошқа тармокларни ривожлантиришнинг қуидаги иқтисодий ва молиявий қўрсаткичларини келтириш мумкин: ишлаб чиқариш қувватларининг аҳволи, харажатларни ва таннархни пасайтириш, маҳаллийлаштириш ва рентабеллик даражасини, маҳсулот рақобатдошлигини сўзсиз ошириш» деб алоҳида тўхталиб ўтдилар [2]. Бундан кўринадики, харажатлар ва таннарх қўрсаткичларини тўғри ташкил этиш ва ҳисоблаш бутунги кунда мухим аҳамият касб этмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 22 январдаги «**2017 - 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини** “Фаол тадбиркорлик, инновацион ғоялар ва технологияларни қўллаб-қувватлаш йили”да амалга оширишга оид давлат Дастири тўғрисида»ги ПФ-5308-сонли фармонида «Мева-сабзавот маҳсулотларини етиштириш, қабул қилиш, сақлаш, қайта ишлаш ва истеъмолчиларга етказиб бериш, шу жумладан экспорт қилишда логистика тизимини ривожлантириш» вазифаси белгиланган [3].

Мазкур вазифаларни бажариш учун, мева-сабзавот маҳсулотларини етиштириш, қабул қилиш, сақлаш, қайта ишлаш ва истеъмолчиларга етказиб бериш харажатлари ҳисобини тўғри ташкил этиш ҳам талаб этилади.

158.	Эрмакова Ж.М., Акрамова М.М. Ўриқдан олинадиган турли қуруқ маҳсулотлар	330
159.	Хакимов Р., Хакимова Д. Р. Бошоқли дон етиштириш ҳажмини оширишнинг айрим муаммолари	332
160.	Менгликулов Б.Ю. Мева-сабзавотчилик фермер хўжаликларида харажатларни камайтириш йўллари	335
161.	Тиллаев Р.Ш., Худайберганов Н.Х., Маматкулов И.И., Бойқобилов Э.М. Органик қишлоқ хўжалиги, органик дехқончилик нима?	337
162.	Саматов И.М., Жумабоев Г.Ш. Чўл ўсимликларнинг аҳамияти	339
163.	Хикматова М.С. Тимъян обыкновенный-thymus vulgaris l.: применения и размножения	341
164.	Ахмедов Э.Т., Хикматова М.С. Тоғ жамбил ўсимлигининг уруғ унувчанлигини	343
165.	Шодманов М., Тўхташев Б.Б., Тошпўлатов Ч. В. Fўза далаларидаги бир йиллик ва кўп йиллик бегона ўтларга қарши Сонраунд ва Фист гербицидларини кетма-кет қўллашнинг самарадорлиги	345
166.	Тўхташев Б.Б., Тошпўлатов Ч.В., Дусматова Л. Чигит эрта муддатларда экиш	351
167.	Тўхташев Б.Б., Шодманов М., Тошпўлатов Ч.В. Эрта эккан эрта ҳосил олади	353
169.	Хикматова М.С., Назирова Я.Қ. Тоғ жамбили (thymus vulgaris l) ўсимлигининг биоэкологик хусусиятлари, тиббиётдаги аҳамияти ва етиштириш технологияси	355
170.	Худайқулов Ж.Б. Дунё генофондидан ерёнгоқнинг серҳосил нав ва намуналарини ўрганиш	358
171.	Худайқулов Ж.Б., Мухтаров Ф. Ерёнгоқ етиштиришда “Микрозим-2” биостимуляторини қўллаш самарадорлиги	361
172.	Иминов А.А., Холдарова Д.Э., Курбонов А.А. Мошнинг қуруқ масса тўплаши ва дон ҳосилдорлигига нитрагин ҳамда минерал ўғитлар меъёрларининг таъсири	364
173.	Жанакова Д.У. Қорағат ўсимлигининг ҳосилдорлигига экиш схемаларининг таъсири	367

**“АГРАР СОҲА ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИНИ ОШИРИШ, КЎП
ТАРМОҚЛИ ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИНИ ТАШКИЛ
ҚИЛИШ, УЛАРГА ХИЗМАТ КЎРСАТУВЧИ ИШЛАБ
ЧИҚАРИШ ВА БОЗОР ИНФРАТУЗИЛМАСИНИ
РИВОЖЛАНТИРИШ: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР”**

мавзусидаги хорижий мутахассислар иштирокида Республика

иљмий-амалий анжумани материаллари тўплами

2-қисм

Мухаррир: *Ф.Муҳаммадиева*
Саҳифаловчи: А.Эргашев

Босишга руҳсат этилди 27.04.2019. Формат 60x84 1/16.
Гарнитура Times. Офсет қофози. Ризограф босма усули
Шартли босма табоғи 23,6 Нашр босма табоғи 18,3
Адади 100. Буюртма № 10/2019

“IMPRESS MEDIA” МЧЖда чоп этилди.
Тошкент шаҳар. Чилонзор тумани, Қўшбеги кўчаси 6 уй